

**8D01301 – «Бастауыш оқыту педагогикасы мен әдістемесі» білім беру
бағдарламасы бойынша PhD докторант
Алпысбаева Нургуль Саркытбековнаның**

«Болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін оқытудың интербелсенді
құралдарын пайдалануға даярлау» тақырыбындағы
диссертациясының
АҢДАТПАСЫ

Зерттеу тақырыбы: Болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін оқытудың интербелсенді құралдарын пайдалануға даярлау

Зерттеу мақсаты: болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін оқытудың интербелсенді құралдарын пайдалануға даярлаудың теориялық-әдіснамалық негіздерін айқындау, әдістемесін әзірлеу және оның тиімділігін педагогикалық эксперимент арқылы тексеру, ғылыми-әдістемелік ұсыныстар беру.

Зерттеудің негізгі міндеттері:

- болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін оқытудың интербелсенді құралдарын пайдалануға даярлаудың теориялық-әдіснамалық негіздерін айқындау;

- оқытудың интербелсенді құралдарын пайдалануға болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін даярлаудың ерекшеліктерін анықтау;

- болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін оқытудың интербелсенді құралдарын пайдалануға даярлаудың педагогикалық шарттарын айқындау;

- болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін оқытудың интербелсенді құралдарын пайдалануға даярлаудың құрылымдық-мазмұндық моделін жасау;

- болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін оқытудың интербелсенді құралдарын пайдалануға даярлаудың әдістемесін әзірлеп, оның тиімділігін тәжірибелік эксперимент жұмыстары арқылы тексеру және ғылыми-әдістемелік ұсыныстар беру.

Зерттеу әдістері: *теориялық* (психологиялық, педагогикалық және ғылыми-теориялық әдебиеттерді, жоғары оқу орындарының тәжірибесін, нормативтік және оқу-әдістемелік құжаттаманы талдау, жинақтау, қорытындылау, салыстыру, нақтылау, нәтижелерді жобалау); *эмпирикалық* - сауалнама, бақылау, педагогикалық эксперимент (анықтау, қалыптастыру, бақылау кезеңдері); *математикалық-статистикалық* - алынған деректерді өңдеу, эксперимент нәтижелерін талдау және графикалық түрде көрсету, сараптамалық бағалау.

Қорғауға ұсынылатын қағидалар

1. Болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін оқытудың интербелсенді құралдарын пайдалануға даярлау – тұлғаның кәсіби құзыреттілігін қалыптастыруға бағытталған, оқытудың интербелсенді құралдарын тиімді қолдануға негізделген білім, білік және дағдылар кешенін меңгертуді көздейтін мақсатты педагогикалық үдеріс. Аталған даярлау үдерісі жүйелілік, іс-әрекеттік, құзыреттілік, тұлғалық-бағдарлы, ақпараттық және коммуникативтік тұғырлар бірлігінде қарастырылып, оның теориялық-

әдіснамалық негіздерін айқындауды талап етеді.

2. Болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін оқытудың интербелсенді құралдарын пайдалануға даярлау олардың кәсіби даярлығының маңызды құрамдас бөлігі ретінде келесі ерекшеліктерді ескеру арқылы жүзеге асырылады: 1) оқытудың интербелсенді құралдарын пайдаланудың теориялық негіздерін меңгеруі; 2) оқытудың интербелсенді құралдарын пайдаланудың әдістемесін игеруі; 3) оқу үдерісін оқытудың интербелсенді құралдары арқылы тиімді ұйымдастыру дағдыларының қалыптасуы; 4) педагогикалық іс-әрекетте интербелсенді өзара әрекеттестікті жоспарлау, жүзеге асыру және бағалау қабілеттерінің дамуы.

3. Болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін оқытудың интербелсенді құралдарын пайдалануға даярлаудың тиімділігі арнайы педагогикалық шарттарды кешенді түрде жүзеге асыру арқылы қамтамасыз етіледі. Олар: ұйымдастырушылық-педагогикалық, дидактикалық, психологиялық-педагогикалық, материалдық-технологиялық шарттар болып табылады.

4. Болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін оқытудың интербелсенді құралдарын пайдалануға даярлаудың құрылымдық-мазмұндық моделі мотивациялық, танымдық операциялық-рефлексивтік компоненттердің өзара байланысын қамтиды, олардың өлшемдері мен көрсеткіштері айқындалып, даярлық деңгейлерін анықтауға мүмкіндік береді.

5. Болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін оқытудың интербелсенді құралдарын пайдалануға даярлау арнайы әзірленген әдістеме негізінде жоғары оқу орнының оқу-тәрбие үдерісіне енгізу арқылы жүзеге асырылады. Бұл әдістеменің тиімділігі тәжірибелік-эксперименттік жұмыстар барысында тексеріліп, нәтижесінде ғылыми-әдістемелік ұсыныстар беріледі.

Зерттеудің негізгі нәтижелерінің сипаттамасы:

– «Оқытудың интербелсенді құралдары» ұғымының мән-мағынасы нақтыланып, авторлық анықтама ұсынылды;

– Білім беруді цифрландыру жағдайында болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін кәсіби даярлаудың мәні мен ерекшеліктері ғылыми тұрғыда негізделді;

– Болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін оқытудың интербелсенді құралдарын пайдалануға даярлаудың құрылымдық-мазмұндық моделі, «Бастауыш сыныптарда оқытудың интербелсенді құралдарын қолдану» атты элективті курстың оқу-әдістемелік кешені, оқу-құралы, ЭЕМ-ге арналған бағдарлама мен бастауыш сыныптарда оқытудың интербелсенді құралдарын қолдану бойынша әдістемелік нұсқаулық әзірленіп оқу үдерісіне енгізілді;

– Болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін оқытудың интербелсенді құралдарын пайдалануға даярлаудың құрылымдық-мазмұндық моделі мен оқу-әдістемелік кешеннің тиімділігі эксперимент арқылы тексеріліп, ғылыми-әдістемелік ұсыныстар берілді.

Алынған нәтижелердің жаңалығы мен маңыздылығының негіздемесі:

– *бірінші нәтиже жаңа.* Болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін оқытудың интербелсенді құралдарын пайдалануға даярлаудың теориялық-

әдіснамалық негіздері айқындалды.

– *екінші нәтиже жаңа.* Оқытудың интербелсенді құралдарын пайдалануға болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін даярлаудың ерекшеліктері анықталды.

– *үшінші нәтиже жаңа.* Болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін оқытудың интербелсенді құралдарын пайдалануға даярлаудың педагогикалық шарттары айқындалды.

– *төртінші нәтиже жаңа.* Болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін оқытудың интербелсенді құралдарын пайдалануға даярлаудың құрылымдық-мазмұндық моделі жасалды.

– *бесінші нәтиже жаңа.* Болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін оқытудың интербелсенді құралдарын пайдалануға даярлаудың әдістемесі әзірленіп, оның тиімділігі тәжірибелік эксперимент жұмыстары арқылы тексерілді және ғылыми-әдістемелік ұсыныстар берілді.

Зерттеудің практикалық маңыздылығы:

– «Бастауыш сыныптарда оқытудың интербелсенді құралдарын қолдану» І. Жансүгіров атындағы Жетісу университетінің ғылыми кеңесі ұсынған оқу құралы дайындалып тәжірибеге енгізілді (29.11.2024 ж. №4 хаттама), ISBN 978-601-216-982-9;

– ЭЕМ-ге арналған бағдарлама: «Бастауыш сыныптарда оқытудың интербелсенді құралдарын қолдану», – Талдықорған, І.Жансүгіров атындағы Жетісу университеті, – 2024. – 142 бет;

– Бастауыш сыныптарда оқытудың интербелсенді құралдарын қолдану бойынша әдістемелік нұсқаулық, – Талдықорған. – 2024. – 29 бет.

– Авторлық құқықпен қорғалатын объектілерге құқықтардың мемлекеттік тізілімге мәліметтерді енгізу туралы авторлық куәліктер алынды:

1) Авторлық куәлік: «Бастауыш сыныптарда оқытудың интербелсенді құралдарын қолдану». Республикалық. №52558. 11.12. 2024;

2) Авторлық куәлік: ЭЕМ-ге арналған бағдарлама «Бастауыш сыныптарда оқытудың интербелсенді құралдарын қолдану». Республикалық. №65715. 23.12. 2025;

– «Бастауыш сыныптарда оқытудың интербелсенді құралдарын қолдану» атты элективті курстың оқу-әдістемелік кешені әзірленіп, 2023–2024 оқу жылының 6B01301 – «Бастауыш оқыту педагогикасы мен әдістемесі» білім беру бағдарламасына енгізілді және оқу үдерісінде сынақтан өткізілді. Зерттеу нәтижелерін педагог мамандарын даярлайтын жоғары және орта кәсіби білім беру ұйымдарының оқу үдерісінде, сондай-ақ бастауыш сынып мұғалімдерінің біліктілігін арттыру мен қайта даярлау жүйесінде қолдануға болады.

Зерттеу жұмысының ғылымның даму бағыттарына немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі:

Қазақстан Республикасында білім беру жүйесін жаңғырту, цифрландыру және педагог кадрлардың сапасын арттыру бағытында жүргізіліп жатқан реформалар болашақ мұғалімдерді даярлау мазмұнына жаңа талаптар қойып отыр. Диссертация тақырыбы Қазақстан Республикасы «Білім туралы»,

«Педагог мәртебесі туралы» Заңдарында, Білім беру ұйымдарының педагогтеріне арналған кәсіптік стандартында, сондай-ақ Қазақстан Республикасында жоғары білім мен ғылымды дамытудың 2023–2029 жылдарға арналған тұжырымдамасында айқындалған басым бағыттармен толық сәйкес келеді. Аталған мемлекеттік құжаттарда білім беру үдерісін цифрландыру, оқытудың инновациялық әдістері мен құралдарын енгізу, педагогтердің кәсіби құзыреттілігін жетілдіру міндеттері нақты көрсетілген. Сонымен қатар, Мемлекет басшысы Қ.Тоқаевтың білім беру сапасын арттыру, педагогикалық білім беру бағдарламаларын заманауи талаптарға сай жетілдіру жөніндегі тұжырымдары да зерттеу тақырыбының өзектілігін айқындай түседі. Осыған орай, болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін оқытудың интербелсенді құралдарын пайдалануға даярлау мәселесі ғылымның даму бағыттарына, білім беру саласындағы мемлекеттік саясатқа және педагогикалық кадрларды даярлаудың стратегиялық міндеттеріне толық сай келетін маңызды ғылыми-тәжірибелік мәселе болып табылады.

Докторанттың әр басылымды дайындауға қосқан үлесінің сипаттамасы:

Зерттеу нәтижелері негізінде 17 ғылыми еңбек жарияланды.

Зерттеу барысында 17 еңбек жарық көрді.

1) Fostering Pre-Service Primary Teachers' Capacity to Employ an Interactive Learning Tool: Qubahan Academic Journal. 5, 1 (Mar. 2025), 662–673. DOI:<https://doi.org/10.48161/qaj.v5n1a1530>.<https://journal.qubahan.com/index.php/qaj/article/view/1530> (Қосалқы авторлар: Gulnar Zholtaeva – 10%, Gulnar Tazhinova – 5%, Gulnara Syrlybayeva – 5%, Raushan Assylova – 5%).

2. ҚР БЖҒМ Білім және ғылым саласындағы сапаны қамтамасыз ету комитеті бекіткен басылымдарда 4 мақала жарияланды:

1) Бастауыш сыныптың қазақ тілі сабақтарында оқытудың интербелсенді құралдарын қолдану. – Ясауи университетінің хабаршысы. Педагогика сериясы. №1 (131), 2024. - 449-463 бб. Мақаланы жазудағы докторанттың үлесі 90%-ды құрайды. (Қосалқы авторлар: Асылова Р.О. – 5%, Абдуллина Г.Т. – 5%).

2) Привлечение учителей начальных классов к использованию интерактивных средств обучения. – Абылай хан атындағы ҚазХҚжӘТУ хабаршысы. «Педагогика ғылымдары» сериясы, №2 (73) 2024. - 177-190 бб. Мақаланы жазудағы докторанттың үлесі 85%-ды құрайды. (Қосалқы авторлар: Тажинова Г.А. – 5%, Асылова Р.О. – 5%, Кабдрахманова Г.С. – 5%).

3) Болашақ бастауыш сынып мұғалімін оқытудың интербелсенді құралдарын пайдалануға даярлаудың алғышарттары. – Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің хабаршысы. Педагогика. Психология. Социология сериясы, 147 №2 (2024) – 200-218 бб. Мақаланы жазудағы докторанттың үлесі 85%-ды құрайды (Қосалқы авторлар: Г.Н. Жолтаева – 10%, Г.А. Тажинова – 5%).

4) Развитие у будущих учителей начального образования цифровых компетенций посредством интерактивных средств обучения. - Известия. Серия: Педагогические науки. – 2025. – Т. 78. – №. 3. С.- 346-374. Мақаланы

жазудағы докторанттың үлесі 80%-ды құрайды (Қосалқы авторлар: Г.Н. Жолтаева – 10%, Г.Т. Абдуллина – 5%, Р.О. Асылова – 5%,).

3. Оқу құралы:

1) Бастауыш сыныптарда оқытудың интербелсенді құралдарын қолдану. – Талдықорған, 2024. – 142 б. Оқу құралын жазудағы докторанттың үлесі 80%-ды құрайды. (Қосалқы автор: Жолтаева Г.Н. - 20%)

2) ЭЕМ-ге арналған бағдарлама: «Бастауыш сыныптарда оқытудың интербелсенді құралдарын қолдану». Талдықорған, І.Жансүгіров атындағы Жетісу университеті, - 2025. ЭЕМ-ге арналған бағдарлама бойынша докторанттың үлесі 80%-ды құрайды. (Қосалқы автор: Жолтаева Г.Н. - 20%)

3) Бастауыш сыныптарда оқытудың интербелсенді құралдарын қолдану бойынша әдістемелік нұсқаулық, – Талдықорған. – 2024. – 29 бет.

4. Авторлық куәліктер:

1) «Бастауыш сыныптарда оқытудың интербелсенді құралдарын қолдану». Республикалық. №52558. 11.12. 2024. Докторанттың үлесі 85%-ды құрайды. (Қосалқы автор Жолтаева Г.Н. - 15%)

2) ЭЕМ-ге арналған бағдарлама: Авторлық куәлік. «Бастауыш сыныптарда оқытудың интербелсенді құралдарын қолдану». Республикалық. №65715. 23.12. 2025. Докторанттың үлесі 85%-ды құрайды. (Қосалқы автор Жолтаева Г.Н. - 15%)

5. Шет елдік және отандық басылымдарында 10 мақала жарық көрді:

1) Қазіргі мектепте интербелсенді құралдар арқылы медиа-білім беру. – «Жаһандық ғылым және инновация: Орталық Азия» ғылыми-тәжірибелік журнал, XVIII Халықаралық ғылыми-практикалық конференция, Астана қ, 10-15 сәуір. - 2023. - 12-15 бб. Мақаланы жазудағы докторанттың үлесі 95%-ды құрайды (Қосалқы автор Г.Н. Тажинова – 5%).

2) Виды и содержание интерактивных и дидактических средств используемых в начальных школах: «Проблемы и перспективы развития современной науки в странах Евразии» IX Международная научно-практическая интернет-конференция, г. Переяслав-Хмельницкий, Киевская обл, Украина. 31 октября. - 2023. Мақаланы жазудағы докторанттың үлесі 95%-ды құрайды (Қосалқы автор А. Тажинова – 5%).

3) Интербелсенді платформалар және олардың оқытуды ұйымдастырудағы мүмкіндіктері: Инновациялық технологиялар, қашықтықтан оқыту мәселелері және қазіргі білім беруді дамытудың перспективалары III Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясы, Шымкент қ. 15-16 ақпан, - 2024. 89-93 бб. Мақаланы жазудағы докторанттың үлесі 90%-ды құрайды (Қосалқы автор Г.Н. Жолтаева – 10%).

4) Болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін оқытудың интербелсенді құралдарын пайдалануға даярлау мәселесі: «Қазіргі педагогикалық білім беруді дамытудың өзекті тенденциялары мен стратегиялары» халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция. М. Қозыбаев атындағы Солтүстік Қазақстан университеті, Петропавл қ. – 2024. - 161-165 бб. Мақаланы жазудағы докторанттың үлесі 90%-ды құрайды (Қосалқы автор Г.Н. Жолтаева – 10%).

5) Бастауыш мектепте қолданылатын интербелсенді және дидактикалық құралдардың түрлері мен мазмұны. «INN & SCIENCE ASIA» ғылыми-білім беру орталығының «Білім беру, ғылым және технологиялардың қазіргі таңдағы мәселелері» III халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция, Өскемен қ. - 2024. - 9-15 бб. Мақаланы жазудағы докторанттың үлесі 100%-ды құрайды.

6) Бастауыш сынып оқушыларының сөйлеу дағдыларын дамытуда интербелсенді оқыту әдістерін қолданудың педагогикалық шарттары. Цифрлық қоғам жағдайында мектеп жасына дейінгі балалардың сөйлеуін дамыту процесінде дағдыларды кіріктіру: мәселелер, шешімдер және келешегі» Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция: - Астана, «БиКА» баспасы, 2025. – Б. 425-429. Мақаланы жазудағы докторанттың үлесі 95%-ды құрайды (Қосалқы автор Г.Т. Сырлыбаева – 5%).

7) Жоғары оқу орындарында оқытудың интербелсенді құралдарын пайдаланудың мүмкіндіктері. I.Жансүгіров атындағы Жетісу университетінің Хабаршысы, - 2022. - № 4 (105). – 11-15 бб. Мақаланы жазудағы докторанттың үлесі 90%-ды құрайды (Қосалқы автор Г.Н. Жолтаева – 10%).

8) Методические особенности использования интерактивных средств в образовательном процессе. «Актуальные проблемы науки и образования материалы» Международного форума, посвященного 300-летию Российской академии наук. Том Часть 2. Екатеринбург, 2023. С. - 406-412. Мақаланы жазудағы докторанттың үлесі 95%-ды құрайды (Қосалқы автор Г.А. Тажинова – 5%).

9) Бастауыш сыныптарда оқытудың интербелсенді құралдарын қолданудың әдістемелік аспектілері. Norwegian Journal of Development of the International Science, т. 148, Norwegian Journal of development of the International Science, 2025. 74-79 pp. Мақаланы жазудағы докторанттың үлесі 90%-ды құрайды (Қосалқы автор Г.Н. Жолтаева – 10%).

10) Оқыту үдерісінде білім берудің тиімділігін арттырудағы интербелсенді құралдардың орны. Integration of the Scientific Community to the Global Challenges of Our Time Materials of the X International Scientific-Practical Conference. Marseille (France), February 5-7, 2025. – 218-225 pp. Мақаланы жазудағы докторанттың үлесі 90%-ды құрайды (Қосалқы автор Г.Н. Жолтаева – 10%).